

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5845/2021
20.10.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Гордане Комненић, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступају пуномоћници Драган Лазаревић и Слађана Милетић, адвокати из ..., против тужене Комерцијалне банке АД Београд, коју заступа пуномоћник Немања Алексић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж 3363/19 од 04.02.2021. године, у седници одржаној 20.10.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж 3363/19 од 04.02.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж 3363/19 од 04.02.2021. године и пресуда Основног суда у Крагујевцу П 1498/18 од 07.05.2019. године, тако што се одбија као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди према туженој да је ништава одредба члана 6. став 1. Уговора о кредиту и то дела који се односи на трошкове обраде кредита у износу од 1% од износа одобреног кредита, закљученог између тужиоца и тужене 21.05.2012. године под бројем .., тако да члан 6. став 1. као ништав не производи правно дејство и да се тужена обавезе да му на име стицања без основа исплати износ од 7.000,00 динара са законском затезном каматом од 22.05.2012. године до коначне исплате, као и његов захтев за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 50.800,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крагујевцу П 1498/18 од 07.05.2019. године, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено према туженој да је ништава одредба члана 6. став 1. Уговора о кредиту и то дела који се односи на трошкове обраде кредита у износу од 1% од износа одобреног кредита, закљученог између тужиоца и тужене 21.05.2012. године под бројем .., тако да члан 6. став 1. као ништав не производи правно дејство. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име стицања без основа исплати износ од 7.000,00 динара са законском

затезном каматом од 22.05.2012. године до коначне исплате. Ставом трећим изреке тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 36.300,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу Гж 3363/19 од 04.02.2021. године, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је са туженом банком 21.05.2012. године закључио уговор о готовинском кредиту без девизне клаузуле којим му је као кориснику кредита одобрен динарски кредит у износу од 700.000,00 динара са роком отплате од 77 месеци и номиналном каматном стопом од 18,5% прве три године фиксно, а након тога променљивом каматном стопом на годишњем нивоу. У члану 6. став 1. уговора одређена је једнократна накнада за обраду кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење у износу од 1% од износа одобрених средстава, а која накнада је у понуди дефинисана у износу од 7.000,00 динара једнократно, што је банка и наплатила, а током поступка није ни оспорила да је наведени износ наплаћен. Захтевом за кредит од 17.05.2012. године који је тужилац потписао и упутио банци, уз податке о запослењу од 08.05.2012. године, ова накнада је дефинисана у износу од 1%, а у обавезним елементима уговора од 21.05.2012. године у тачки 3.5. исказана је врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита и предвиђена је једнократна накнада за обраду кредитног захтева у износу од 7.000,00 динара, као и трошкови повлачења извештаја из кредитног бироа 205,00 динара и трошкови издавања менице 100,00 динара једнократно. У члану 21. уговора констатовано је да својим потписом уговора корисник кредита потврђује да је упознат са општим условима пословања банке, да му је од стране банке уручена понуда за закључење уговора и презентован текст уговора о кредиту са ближе одређеним битним елементима уговора о кредиту из стандардне понуде банке уз остављање примереног рока за прихватање понуде за закључење уговора. Оценом налаза и мишљења вештака утврђено је да не постоји релевантна документација која објашњава начин утврђивања односно обрачуна трошкова обраде кредита који банка наплаћује од странака, па

сходно томе не постоји економска оправданост за постојање истих због чега се висина утврђује паушално без посебне формуле за израчунавање њихове стварне цене. Из приложене документације се не види шта чини структуру трошкова обраде кредита у износу од 7.000,00 динара. Поред тога по мишљењу вештака ефективном каматном стопом изражавају се сви трошкови везани за одређену кредитну партију и корисник кредита на основу ефективне каматне стопе стиче прави увид у цену коштања банкарског производа и помаже клијенту у доношењу одлуке за који банкарски производ да се определи. Ефективна каматна стопа се не наплаћује у периоду отплате кредита, већ се наплаћује номинална каматна стопа. Банка до закључења главне расправе није доставила доказе о стварним трошковима обраде кредита и њихову спецификацију, као и доказ о наплати трошкова обраде кредита кроз ефективну каматну стопу.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев налазећи да је уговорна одредба члана 6. став 1. ништава јер је предмет обавезе неодређен, односно трошкови обраде кредита нису приказани по структури (елементима који чине цену за услугу која је наплаћена), при чему сама понуда банке није садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита јер је износ од 7.000,00 динара наплаћен од тужиоца без приказане структуре и унапред, а не кроз ефективну каматну стопу, што наведену одредбу уговора чини ништавом у смислу члана 46. став 2. ЗОО о чему суд води рачуна по службеној дужности на основу члана 109. став 1. наведеног закона, па је применом члана 104. став 1. у вези члана 210. тог закона тужена обавезана да тужиоцу врати наведени износ.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

Према одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово прво банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се

уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беј 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 21.05.2012. године.

Сходно томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је потписао и поднео банци 17.05.2012. године (пре закључења уговора) Захтев за кредит, у коме је у основним подацима о кредиту означено да захтева кредит у износу од 700.000,00 динара са роком отплате 77 месеци, каматном стопом 18,5% и накнадом банке од 1%. Ова накнада је наплаћена у износу од 7.000,00 динара једнократно, што одговара једнократној накнади за обраду кредитног захтева у износу од 1% од износа одобрених средстава (предметна уговорна одредба члана 6. став 1.) Сагласно томе, тужилац је већ у предуговорној фази информисан о врсти и висини трошкова кредита који падају на његов терет, а одредбама Закона о заштити корисника финансијских услуга и означеном Одлуком Народне банке Србије није предвиђена обавеза банке да кориснику кредита предочи структуру или спецификацију ових трошкова, како би се сматрало да је клијент – тужилац са њима упознат на јасан и недвосмислен начин. Осим тога таква уговорна одредба није неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наиме, исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева) задовољава услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) и у смислу члана 50. Закона о облигационим односима.

Исказивање укупних трошкова кредита кроз ефективну каматну стопу (члан 2. став 1. тачка 21. Закона о заштити корисника финансијских услуга) омогућава кориснику прави увид у цену банкарског производа што му помаже у доношењу одлуке за који банкарски производ да се определи, односно да упореди понуде различитих давалаца истих услуга. Ефективна каматна стопа се не наплаћује у периоду отплате кредита, већ се наплаћује номинална каматна стопа (како је то утврђено вештачењем у овој парници), па је погрешно становиште нижестепених судова да је предметна одредба уговора ништава из разлога што је накнада наплаћена од тужиоца

унапред, а не кроз ефективну каматну стопу. Следом наведеног у конкретном случају уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да плати банци једнократну накнаду за обраду кредитног захтева у износу од 1% од износа одобрених средстава није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга. Како предметна уговорна одредба није ништава, тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном камтом на основу чланова 104. став 1. и 210. ЗОО.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених трошкова за састав једног поднеска (одговор на тужбу) од стране адвоката у износу од 6.000,00 динара, заступања на једном одржаном рочишту 7.500,00 динара, за састав жалбе 12.000,00 динара, као и за састав ревизије 12.000,00 динара све према важећој адвокатској тарифи у време пресуђења. Туженој припадају и тражени трошкови на име судске таксе за жалбу и другостепену одлуку по 1.900,00 динара, као и за ревизију 3.800,00 динара и ревизијску одлуку 5.700,00 динара.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић